

FORUROLIGENDE NATLIGE AKTIVITETER

EN FORUROLIGENDE OPLEVELSE

Du sidder ved dit skrivebord og passer dig selv, og pludselig dukker din mor op ud af det blå. Hun er iført den orange klovnedragt, hun kun har på ved særlige lejligheder. Hun er tydeligvis vred – der står damp ud af hendes ører. Pludselig laver hun sig om til en løve, og du ved, at du er færdig, når forvandlingen er fuldendt. Hvis du virkelig prøver, kan du måske nå at flyve væk. På en god dag er du jo ret god til at flyve. Men ikke i dag. Lige nu er du så befippet, at du ikke engang kan svæve bare lidt. Løven angriber. Du slår hænderne op foran dit ansigt ...

... og opdager, at du sidder i din seng. Du *har* faktisk hænderne foran ansigtet. Du sveder, hjertet hamrer, du ånder tungt ... og det tager dig et par sekunder at fatte, hvor du er. Pyha! Det var bare en drøm. En underlig drøm. En utrolig livagtig oplevelse ... Den føltes helt virkelig, men meget mærkelig. Og alligevel, på få sekunder siver oplevelsen ud af dit sind, og du kan ikke huske noget af den. Du drømte, men hvad handlede det om? Det ved du ikke længere.

Hvad var det, der skete? Det ene øjeblik tror du, du er vågen og på arbejde. Det føles så virkelig. Pludselig

bliver det enormt mærkeligt, men selv da bemærker du ikke noget usædvanligt. **Der sker bizarre, utænkelige ting, og alligevel virker alt normalt.** Du har endda erindringer om hændelser, du synes, du husker, og som forklarer alt det mærkelige: din mors klovnedragt, dit forsøg på at flyve væk. Det fandt bare aldrig sted.

Måske er det endnu mere utroligt, at du følte, at du gik oprejst omkring, selv om du i virkeligheden lå paralyseret i din seng. Dine øjne var lukkede, og alligevel kunne du se. At noget sådant sker, virker så utroligt, som en fuldendt hallucination. Alligevel glemmer du som regel det hele, når du vågner. Andre gange lykkes det dig at huske drømmen og lave en *drømmerapport* – du fortæller din partner om den, skriver den ned i en dagbog eller keder dine venner med den.

Mange synes, at drømme er meningsløst vås. Andre mener, at drømme fortæller noget vigtigt om en selv. Især de sære. Andre igen synes, at det er sjovt og spændende at drømme. Lige meget hvad, er det utroligt, at vi overhovedet drømmer.

MYSTERIET I NATTEN

Drømme har undret filosoffer i årtusinder. Godt 300 år før vores tidsregning mente den græske filosof Aristoteles, at drømme opstod, fordi sanserne stadig var aktive, når man var faldet i søvn. I 1600-tallet fandt den franske filosof René Descartes, at drømmes dybde og realisme gav grund til at nære skepsis over for den omgivende verdens eksistens. Descartes mente, at man sommetider

er nødt til at vågne op af en drøm for at opdage, at det var en drøm. Men hvis jeg skal vågne for at vide, om det er en drøm, drømmer jeg måske også lige nu. Så måske bilder jeg mig blot ind, at den omgivende verden findes, selv om den kun er en drøm, og så kan jeg ikke med sikkerhed *vide*, at den findes. Men i det mindste må *jeg* jo findes for at kunne bilde mig det ind. Så længe jeg tænker, ved jeg, at jeg findes. Heraf kommer et af alle tiders mest kendte filosofiske udsagn, 'Cogito ergo sum' – 'Jeg tænker, derfor er jeg'.

Det var ikke før starten af 1950'erne, at det første store videnskabelige gennembrud fandt sted. På det tidspunkt opdagede de amerikanske neurologer Eugene Aserinsky og Nathaniel Kleitman REM-søvn, en søvntilstand kendetegnet ved hurtige øjenbevægelser. De troede, at de havde opdaget en søvntilstand, hvor alle drømme opstår. Den amerikanske filosof Norman Malcolm var dog ikke overbevist, men fandt drømme så forvirrende, at han senere imødegik disse nye opdagelser med det mest skeptiske argument siden Descartes' tid. Han påstod, at vi faktisk slet ikke drømmer. Vi finder blot på historierne, når vi vågner.

Flere tusind år efter Aristoteles ved vi stadig ikke, hvem der har ret. Nutidige forskere mener dog ikke, at Aristoteles var helt galt på den, selv om det kan diskuteres, præcis hvilken rolle kroppen spiller for vores drømme. Malcolm tog til gengæld fejl, for vi drømmer ganske afgjort. Hvad så med Descartes? Tjah ... vi kan ikke med sikkerhed vide, om den omgivende verden

findes. I filmen *The Matrix* fra 1999 leger instruktørerne med tanken om, at verden kun er en computergenereret hallucination, som fodres ind i vores hjerner af en hær af robotter. Tanken virker højst utænkelig, men kan vi med sikkerhed afvise den?

Den amerikanske filosof Eric Schwitzgebel mener, at det i få situationer er muligt, om end højst usandsynligt, at den omgivende verden ikke findes. Måske er den omgivende verden noget, vi drømmer, men det er ikke sandsynligt, for hvis vi tænker over, om vi drømmer eller ej, kan vi som regel afgøre det. Da drømme oftest er forskellige fra vores normale vågne liv, kan vi se, om vi drømmer, ved at bemærke forskellene. Så for at afgøre, om jeg drømmer lige nu, kunne jeg se mig om efter noget usædvanligt. Jeg kunne også prøve at flyve. Hvis det lykkedes, ville det helt sikkert være en drøm. Det ville endda være en såkaldt *lucid drøm*, som er, når man midt i en drøm bliver klar over, at man drømmer. Men lige nu ser alting ret normalt ud, og da jeg ikke kan flyve, er jeg temmelig sikker på, at jeg er vågen.

Et scenarie som i *The Matrix* er langt mindre sandsynligt, end at vi drømmer. **Vi har ingen grund til at tro, at verden ikke eksisterer, men det betyder ikke, at det er utænkeligt.** Måske er der en gal videnskabsmand – eller som Descartes mente, en ond dæmon – der narrer os med magi eller en ukendt teknologi. Der er en lillebitte sandsynlighed for, at den omgivende verden ikke findes, og derfor må vi nøjes med at være 99,9 % sikre, eller 0,1 % skeptiske, hvad angår verden omkring os. Filosofer og

forskere har kæmpet med mange vanskelige spørgsmål om drømme, og de kan endnu ikke besvare dem. Hvorfor drømmer vi? Tjener de et evolutionært formål? Siger mine drømme noget om mig som menneske? Og mere grundlæggende: Hvad *er* en drøm? Hvad kendetegner drømme?